

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวน
แห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวน
แห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ
จำนวน 30 คน ได้แก่ ตัวแทนประชาชน จำนวน 20 คน ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน และ
ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 5 คน วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
12 คน วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา
(Content Analysis)

ระยะที่ 3 สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ
วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเดียวกัน
ในระยะเวลาที่ 1 และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 4 การนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติการมีส่วนร่วมใน
การอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา
แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 16 คน โดยผู้มีส่วนได้ส่วน
เสีย วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ระดับบริหาร จำนวน 4 คน ระดับ
หัวหน้า/หัวหน้าวิชาการ และระดับปฏิบัติ จำนวน 4 คน ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 4 คน
และนักวิชาการ จำนวน 4 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัย
ได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ (การตั้งป่าสงวน) รัฐบาลลาวได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับป่าไม้ขึ้นมาใหม่ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่าให้มีเนื้อที่ป่าไม้ปกคลุมร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั่วประเทศพร้อมทั้งกำหนดขอบเขตเฉพาะในการขุดค้นไม้ในเขตพื้นที่จัดสรรเท่านั้นและต่อมาในปี ค.ศ. 1994 รัฐบาล สปป. ลาว ได้มีการส่งเสริมการคุ้มครอง การปกป้องรักษาและนำใช้ป่าไม้และที่ดินแบบยั่งยืนด้วยการกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติขึ้นทั่วประเทศ พร้อมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมป่าไม้ ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบัน สปป.ลาว ได้มีการกำหนดประเภทป่าไม้และที่ดินป่าไม้เพื่อการคุ้มครองแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ป่าป้องกัน ป่าสงวนและป่าผลิต (สภาแห่งชาติ สปป. ลาว, 2007, หน้า 57) ทั่วประเทศมีขอบเขตของเนื้อที่ป่าป้องกัน จำนวน 49 แห่ง ป่าสงวนแห่งชาติ 24 แห่งและป่าสงวนของแขวง จำนวน 66 แห่ง และป่าสงวนของเมือง จำนวน 143 แห่ง ในส่วนของป่าผลิตมีเนื้อที่ทั้งหมด 3.1 ล้านเฮกตาร์ มี 51 เขตทั่วประเทศ (กรมป่าไม้, 2005, หน้า 32) ดังนั้นการดำเนินการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติตามหมวดที่ 4 การดำเนินการป่าสงวนแห่งชาติ (มาตรา 15-23) ประกอบด้วย

1.1.1 การสำรวจป่าสงวน เป็นการคุ้มครองป่าสงวนเป็นการดำเนินการ (เจ้าการ) สำรวจป่าสงวนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล สภาพป่าไม้ ความปกคลุมป่าไม้ ชนิดพันธุ์ไม้ ปริมาณไม้ รวมทั้งมาตรการป้องกันป่าไม้ ไม้สืบทพันธุ์ เครื่องป่าของดง ชีวนานาพันธุ์ การนำใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ สภาพเศรษฐกิจ-สังคม ร่องรอยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขอบเขต การติดป้าย การปักขอบเขต (หลักหมาย) และการแบ่งเขตคุ้มครองในป่าสงวนและอื่นๆ

1.1.2 การวางแผนจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน เป็นการคุ้มครองป่าสงวนเป็นการค้นคว้าและวางแผนจัดสรรคุ้มครองและนำใช้เสียโดยใส่ข้อมูลมีเก็บ

รวบรวมได้จากการสำรวจและการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบกับการปกครองท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยให้มีการเข้าร่วมของประชาชนที่ตั้งภูมิลำเนาในบริเวณเขตป่าสงวน

1.1.3 การปักหลักหมายและติดป้ายขอบเขต เป็นการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการปกครองท้องถิ่น กลุ่มบ้าน และบ้าน ดำเนินการปักหลักหมายและการติดป้ายขอบเขตป่าสงวนตามจุดที่มีความเสี่ยงต่อการบุกรุกและจุดที่มีชุมชนอาศัยอยู่ สำหรับขนาด ประเภทหลักหมายและป้ายได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบการเฉพาะ

1.1.4 การลาดตระเวน เป็นการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการปกครองท้องถิ่น กลุ่มบ้าน และบ้านจัดตั้งที่มงานดำเนินการตรวจสอบโดยตั้งจุดตรวจตามจุดเสี่ยงและเส้นทางเข้า – ออก ป่าสงวน และลาดตระเวนอยู่ภายในและบริเวณรอบป่าสงวน ทั้งการตรวจแบบปกติและแบบเร่งด่วนในกรณีมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นเพื่อสกัดกั้นการบุกรุกทำลายป่าสงวน เช่น การถากถางทำไร่ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกที่ดินป่าสงวน การล่าสัตว์ การหาของป่า และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ละเมิดกฎหมาย

1.1.5 การฟื้นฟูป่าสงวน เป็นการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการปกครองท้องถิ่น กลุ่มบ้าน และบ้านจัดตั้งปฏิบัติ การฟื้นฟูป่าสงวนตามแผนจัดสรรและแผนการฟื้นฟูป่าไม้แต่ละระยะ โดยการนำมาตรการ เทคนิค ที่เหมาะสม ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อปรับปรุง ระบบนิเวศธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชีวะนานาพันธุ์ สัตว์น้ำ และสัตว์ป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเขตป่าสงวน

1.1.6 การป้องกันไฟไหม้ป่า เป็นการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการปกครองท้องถิ่น กลุ่มบ้าน และบ้านในการป้องกันไฟไหม้ป่า โดยการสร้างให้มีป้อมยามไฟไหม้ป่า ตามจุดที่มีความสว่าง สร้าง และการจัดตั้งปฏิบัติตามแผนการ สกัดกั้น และการต้านไฟไหม้ลามป่า

ในปี ค.ศ. 2015 ภาครัฐยังได้ออกระเบียบการคุ้มครองและรักษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อขึ้นเมือง กลุ่มบ้านและขึ้นบ้าน เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ มีจุดประสงค์เพื่อกำหนดระเบียบการหลักการและมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครองการนำใช้ป่าไม้ ที่ดินป่าไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า

และของป่าทุกประเภท การกำหนดสิทธิ และพันธะสัญญาของประชาชนในการอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ โดยที่ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครอง รักษา ฟื้นฟู และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งสิทธิและหน้าที่ของคณะกรรมการ คุ้มครองร่วมชั้นกลุ่มบ้านและชั้นบ้าน เป็นเสนาธิการโดยตรงขึ้นกับอำนาจปกครองเมือง ตรวจสอด ติดตามป่าสงวนแห่งชาติ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เอกสารทางราชการให้ ประชาชนรับทราบ การสกัดกั้นไฟป่า การบุกรุกป่า ทรัพยากรป่า สรุปรายงานผลขึ้นเมือง และการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของป่าสงวนแห่งชาติ รูปแบบการคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2010 - 2015 ได้มีการจัดตั้งรูปแบบวิธีการวางแผนแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนด เป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกันมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ ประเมินความต้องการของ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระบุความคาดหวัง การวางแผนดำเนินการ สร้างโครงการ ทดลองใช้ และทบทวนติดตามประเมินผล สิ่งจูงใจหรือผลประโยชน์ของประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วม ในการบริหารคุ้มครองเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ 1) การมอบสิทธิในการนำใช้ที่ดินดั้งเดิม ตามประเพณีบริเวณรอบป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบ ของชาวบ้านอย่างชัดเจน 2) รูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างโปร่งใสและเป็นธรรม 3) การช่วยเหลือในการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ให้กับประชาชนที่เข้ามามี ส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าสงวนแห่งชาติ 4) การเข้าร่วมอนุรักษ์และการคุ้มครองเพื่อ สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ของป่า 5) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชั้นบ้านหรือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และ 6) การเบิกจ่ายเงินและการให้วัสดุ อุปกรณ์หรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนั้นขั้นตอน การคุ้มครองเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแบบมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอน ที่ 1 การประเมินการบริหารคุ้มครองแบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งเขตย่อยแบบมี ส่วนร่วมบนพื้นฐานประเพณี ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบการบริหารการคุ้มครอง ขั้นตอนที่ 4 ข้อตกลงและร่วมแผนการการคุ้มครองแบบมีส่วนร่วมและขั้นตอนที่ 5 การ ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของภาครัฐ มีดังนี้ 1) การบังคับใช้กฎหมายของ เจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวด 2) การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแค่กลุ่มเล็ก ๆ ที่ทางราชการแต่งตั้งขึ้น 3) ขาดติดตามและการประเมินผลงานอย่างสม่ำเสมอ 4) ขาดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ 5) ขาดภาวะผู้นำในการนำพาประชาชนดำเนินการ 6) ขาดการเข้าร่วม

กิจกรรมกับภาครัฐเพราะไม่ได้ผลประโยชน์ และ 7) ขาดการประชาสัมพันธ์ ปัญหาการมีส่วนร่วมภาคประชาชน มีดังนี้ 1) การบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการคุ้มครองบ้านยังไม่เข้มงวด 2) การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแค่กลุ่มเล็ก ๆ ที่ทางราชการแต่งตั้งขึ้น 3) ขาดการติดตามและการประเมินผลงานอย่างสม่ำเสมอ 4) ขาดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 5) ขาดภาวะผู้นำในการนำประชาชนดำเนินการ 6) ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญงาน และ 7) ขาดงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์

2. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหิโนนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ลักษณะส่วนบุคคล 2) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ 3) ภาวะผู้นำ 4) สารสนเทศและเทคโนโลยี 5) หลักธรรมาภิบาล 6) ทรัพยากรมนุษย์ 7) ความยั่งยืน และ 8) งบประมาณ

3. สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหิโนนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 5 ด้าน จำแนกเป็น 22 กิจกรรมหลัก และ 91 กิจกรรม ดังนี้

3.1 การสำรวจป่าและการลาดตระเวน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก 24 กิจกรรมรอง ดังนี้

3.1.1 กิจกรรมหลักที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสำรวจป่าสงวนแห่งชาติหิโนนามหน่อและการลาดตระเวนแบบยั่งยืน และกิจกรรมรองประกอบด้วย 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการชั้นเมือง ชัยบ้านในการสำรวจป่าสงวนแห่งชาติหิโนนามหน่อและการลาดตระเวน 2) การออกแบบสำรวจกิจกรรมในการสำรวจป่าสงวนแห่งชาติหิโนนามหน่อ และการลาดตระเวน 3) การสำรวจพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ในการสำรวจป่าสงวนแห่งชาติหิโนนามหน่อ และการลาดตระเวนอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ 4) การสำรวจพื้นที่ป่าปลูก ป่าฟื้นฟู และป่าเสื่อมโทรม และ 5) การสำรวจ ค้นคว้าเฉพาะ เช่น ธรณีวิทยา ชีวนานาพรรณและสัตว์ป่า

3.1.2 กิจกรรมหลักที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสำรวจป่าและการลาดตระเวน และกิจกรรมรองประกอบด้วย 1) การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมการสำรวจป่าและการลาดตระเวนของ

ชุมชน 2) การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์หลักสูตรการฝึกอบรมการสำรวจป่าและการลาดตระเวน 3) การให้ความรู้เกี่ยวกับการสำรวจป่าและการลาดตระเวนและการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น 4) การประเมินและวัดผลภาคประชาชนเกี่ยวกับการสำรวจป่าและการลาดตระเวน 5) การวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

3.1.3 กิจกรรมหลักที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูล (ICT) ขึ้นบ้านในการสำรวจป่าและลาดตระเวนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การออกแบบฟอร์มเอกสารในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงข้อมูลในการสำรวจป่าและลาดตระเวน 3) การฝึกอบรมการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสำรวจป่าและลาดตระเวน 4) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลในการสำรวจป่าและลาดตระเวน และ 5) การฝึกอบรมฐานข้อมูล (ICT) ภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

3.1.4 กิจกรรมหลักที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การติดตาม ประเมินผลทุกระดับอย่างโปร่งใส 2) การประชุมชี้แจงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการติดตาม ประเมินผล 3) การสรุปผลในการติดตาม ประเมินผลการสำรวจป่า และ 4) การทบทวน ปรับปรุงและแก้ไขในการติดตาม ประเมินผลการสำรวจป่าและลาดตระเวน

3.1.5 กิจกรรมหลักที่ 5 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักภาคประชาชนในการอนุรักษ์ป่าด้วยการบวชป่า 2) การนำวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของประชาชนในการรักษาป่า 3) การนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการดำรงชีพ และ 4) การจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก 21 กิจกรรมรอง ดังนี้

3.2.1 กิจกรรมหลักที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและปลูกป่าอย่างยั่งยืนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนที่กำหนดพื้นที่เขตคุ้มครองในเขตป่าสงวนแห่งชาติ 2) การสำรวจพื้นที่ในการฟื้นฟูและปลูกป่าทดแทนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ 3) การรณรงค์ทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการปลูกป่าในแหล่งเสื่อมโทรม

4) การฟื้นฟูพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกทำลายทางธรรมชาติ 5) การแผ้วถางการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และ 6) การสร้างขวัญกำลังใจ การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า เช่น เงินปันผล เบี้ยยกย่องและเหรียญกล้าหาญ

3.2.2 กิจกรรมหลักที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่าและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) สร้างแผนที่การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า ครอบคลุมป่าสงวนแห่งชาติ 2) การจัดทำฐานข้อมูลการฟื้นฟูป่าและการปลูกป่าระดับเมืองและระดับบ้าน 3) การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องแผนที่การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า และ 4) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แผนที่การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่าระดับเมืองและระดับบ้าน

3.2.3 กิจกรรมหลักที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเพาะพันธุ์กล้าไม้ชุมชนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การจัดสรรพื้นที่ในการสร้างโรงเรือนในการเพาะพันธุ์กล้าชุมชน 2) การฝึกอบรมการดูแล รักษาในการเพาะพันธุ์กล้า 3) การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมในการปลูกป่าเพิ่มขึ้น 4) การปลูกไม้เศรษฐกิจภายในครัวเรือนเพื่อสร้างรายได้ของชุมชน และ 5) การศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาพันธุ์ไม้ที่มีความเหมาะสมในการปลูกแต่ละพื้นที่

3.2.4 กิจกรรมหลักที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การสำรวจพื้นที่ป่าในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การจัดกิจกรรมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายนักท่องเที่ยว และ 4) การฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน

3.2.5 กิจกรรมหลักที่ 5 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปลูกป่าทดแทนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมการปลูกป่าทดแทนในเขตพื้นที่เสื่อมโทรมเพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือน 2) การให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสการทำลายป่า 3) การแบ่งเขตพื้นที่การปลูกป่าของครัวเรือน 4) การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการปลูกป่าทดแทนของชุมชน และ 5) การปลูกต้นไม้ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ป่าถูกทำลายหรือเสื่อมโทรมเช่น ไม้กฤษณา และไม้พยอม

3.3 การป้องกันไฟไหม้ป่า ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก 17 กิจกรรมรอง

3.3.1 กิจกรรมหลักที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟป่าและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการระดับบ้านเข้ามามี

ส่วนในการป้องกันไฟฟ้า 2) การฝึกอบรมเยาวชนชนจิตอาสาในการป้องกันไฟฟ้า 3) การสร้างเครื่องช่วยขอความช่วยเหลือในการป้องกันไฟฟ้า 4) การสร้างความตระหนักในการทวงแทนทรัพยากรทางธรรมชาติ และ 5) การสร้างแนวกันป้องกันไฟฟ้า

3.3.2 กิจกรรมหลักที่ 2 ส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันไฟฟ้าและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การสกัดกั้นแนวป้องกันไฟฟ้า 2) การกำหนดพื้นที่เฝ้าระวังการเกิดไฟฟ้า

3.2.3 การแจ้งเบาะแสหรือสายด่วนป้องกันไฟไหม้ป่า 3) การฝึกอบรมเพิ่มทักษะบุคลากรการป้องกันไฟไหม้ป่าอย่างต่อเนื่อง

3.3.3 กิจกรรมหลักที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาการจัดทำคู่มือการป้องกันไฟฟ้าและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การวางแผนร่วมกับชุมชนในการจัดทำคู่มือฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการป้องกันไฟฟ้า 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการป้องกันไฟฟ้า 3) การประเมินและวัดผลการอบรมเชิงปฏิบัติการป้องกันไฟฟ้า 4) การสร้างวิทยากรชุมชนการป้องกันไฟฟ้า

3.3.4 กิจกรรมหลักที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการติดตาม ควบคุมการป้องกันไฟไหม้ป่าและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การสรุป รายงานผลต่อสาธารณชนให้รับทราบอย่างทั่วถึงทั้งระดับนโยบาย ระดับแขวงและระดับบ้าน 2) การจัดทำป้ายเตือนหรือเฝ้าระวังบริเวณเกิดไฟไหม้ 3) การจัดทำแนวป้องกันป้องกันไฟป่าลูกกลมพื้นที่ และ 4) การสร้างป้อมยามในการเฝ้าระวังการป้องกันไฟไหม้ป่า

3.4 การวางแผนจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก 21 กิจกรรมรอง

3.4.1 กิจกรรมหลักที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดสรรป่าไม้อย่างยั่งยืนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การเข้ามามีส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผนการจัดสรรและใช้ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง 2) การจัดสรรพื้นที่กันชนหรือรอยเชื่อมต่อป่าสงวนแห่งชาติ 3) การสร้างระเบียบ ข้อบังคับร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนในจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน 4) การพัฒนารูปแบบป่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 5) การสำรวจพื้นที่การจัดสรรในเขตคุ้มครองอย่างชัดเจน

3.4.2 กิจกรรมหลักที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เขตป่าและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การประสานความร่วมมือการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เขตป่าสงวนแห่งชาติทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- 2) การมนุษยสัมพันธ์มวลชนระหว่างภาครัฐกับเอกชนในการอนุรักษ์เขตป่าสงวนแห่งชาติ
- 3) การขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณในการอนุรักษ์เขตป่าสงวนแห่งชาติ และ 4) การให้ความรู้ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ในการอนุรักษ์เขตป่าสงวนแห่งชาติ

3.4.3 กิจกรรมหลักที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนบ้านเพื่อจัดสรรและนำใช้ป่าสงวนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การจัดตั้งกองทุนบ้านเพื่อจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน 2) การประเมิน ติดตามผลการปฏิบัติงานกองทุนบ้านเพื่อจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน 3) การตั้งกองทุนปลูกป่าเพิ่มรายได้ และ 4) การให้รางวัลหรือสิ่งจูงใจในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

3.4.4 กิจกรรมหลักที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติในเขตคุ้มครองป่าสงวนและกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนที่กำหนดเขตในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติในเขตคุ้มครองป่าสงวน 2) การกำหนดพื้นที่เขตคุ้มครองป่าสงวนให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างชัดเจน 3) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ทุกช่องทางอย่างทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวน และ 4) การติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงแก้ไขทุกปี

3.4.5 กิจกรรมหลักที่ 5 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และกิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การติดป้ายโฆษณาพื้นที่จัดสรรและนำใช้ป่าชั้นเมืองและชั้นบ้าน 2) การเผยแพร่ตามโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต 3) การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และ 4) การเผยแพร่ตามสื่อสิ่งพิมพ์หรือป้ายอิเล็กทรอนิกส์

3.5 การปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก 10 กิจกรรมรอง

3.5.1 กิจกรรมหลักที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปักเขตแดนและป้ายขอบเขต กิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การสร้างความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปักเขตแดนและป้ายขอบเขต 2) การจัดทำป้ายโฆษณาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ระดับเมืองและระดับบ้าน 3) การบูรณะ ซ่อมแซมป้ายขอบเขต และ 4) การวางแผนดำเนินการปักเขตแดนอย่างต่อเนื่อง

3.5.2 กิจกรรมหลักที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ การปักเขตแดนและป้ายป่าสงวน กิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ระดับเมืองและระดับบ้านในการติดตาม ตรวจสอบ ปักขอบเขตแดนและป้ายป่าสงวน

2) การติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขเขตแดนและป้ายป่าสงวน และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องของการปักขอบเขตแดน

3.5.3 กิจกรรมหลักที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนความรู้ ความเข้าใจการปักเขตแดนและป้ายขอบเขต กิจกรรมรอง ประกอบด้วย 1) ฐานข้อมูลการปักเขตแดนและป้ายขอบเขต 2) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลด้วยระบบ GIS และ 3) การจัดสรรงบประมาณ จัดซื้อเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

4. การนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

4.1 ด้านการสำรวจป่า และลาดตระเวนป่า คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสำรวจป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ และการลาดตระเวนแบบยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสำรวจป่าและการลาดตระเวน 3) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูล (ICT) ขึ้นบ้านในการสำรวจป่าและลาดตระเวน 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ 5) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 ด้านการฟื้นฟูป่าและปลูกป่า คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและปลูกป่าอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า 3) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเพาะพันธุ์กล้าไม้ชุมชน 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน และ 5) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปลูกป่าทดแทน

4.3 ด้านการป้องกันไฟไหม้ป่า คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟไหม้ป่า 2) ส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันไฟไหม้ป่า 3) ส่งเสริม และพัฒนาการจัดทำคู่มือการป้องกันไฟไหม้ป่า และ 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการติดตาม ควบคุมการป้องกันไฟไหม้ป่า

4.4 ด้านการวางแผนจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดสรรนำใช้ป่าไม้อย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม

ในการอนุรักษ์เขตป่า 3) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนบ้าน เพื่อจัดสรรและนำไปใช้ป่าสงวน 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดสรร ทรัพยากรธรรมชาติในเขตคุ้มครองป่าสงวน และ 5) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

4.5 ด้านการปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการปักเขตแดนและป้ายขอบเขต 2) ส่งเสริม สนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบปักขอบเขตแดนและป้ายป่าสงวน และ 3) ส่งเสริม สนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ การปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวน แห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ 2) ภาครัฐ ดำเนินการขาดการต่อเนื่อง 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ 4) ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญ งาน 5) ขาดงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ และ 6) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจุบันปัญหา การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบด้วย 1) ขาดการเข้าร่วมกิจกรรม กับภาครัฐ 2) ภาครัฐดำเนินการขาดการต่อเนื่อง 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ 4) ขาด บุคลากรที่มีความชำนาญงาน 5) ขาดงบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์ และ 6) การรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังประสบปัญหาทางด้าน งบประมาณดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบยังไม่เพียงพอ ต่อการรับผิดชอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ดังนั้นปัญหาการมีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนยังคงมีปัญหาในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย สุขลอย (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผล ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : บ้านคลองทราย ตำบล วังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาในการอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น 1) ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้อย่างเต็มที่ เพราะต้องประกอบอาชีพ เพื่อความอยู่รอดและ 2) หน่วยงานราชการขาดความจริงใจที่จะช่วยเหลือประชาชน

สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาวดี ชูเอน (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง พบว่า ปัญหาในการอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น 1) ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน 2) ประชาชนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำให้ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลผลผลิตของตน 3) พื้นที่ยังขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐวรรณ สุนทรวิทธิโชติ (2556, หน้า 17 อ้างถึงใน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2531, หน้า 133-134) ได้กล่าวถึงปัญหาในการอนุรักษ์ป่าไม้ คือ 1) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพไม่คุ้มค่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดจึงมีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว 2) ขาดการประสานงานในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละระดับพื้นที่และเกิดปัญหาความขัดแย้ง 3) ขาดการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อไว้ใช้งานในอนาคต ทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดจึงมีสภาพโทรมเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของมีชัย วงษ์อุบ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า ปัญหาในการอนุรักษ์ป่า คือ การตัดไม้ การบุกรุกป่าเพื่อทำกิน

2. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ลักษณะส่วนบุคคล 2) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ 3) ภาวะผู้นำ 4) สารสนเทศและเทคโนโลยี 5) หลักธรรมาภิบาล 6) ทรัพยากรมนุษย์ 7) ความยั่งยืน และ 8) งบประมาณ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010-2015 ได้มีการจัดตั้งรูปแบบวิธีการวางแผนแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ร่วมกันมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ ประเมินความต้องการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระบุความคาดหวัง การวางแผนดำเนินการ สร้างโครงการ ทดลองใช้ และทบทวนติดตามประเมินผล สิ่งจูงใจหรือผลประโยชน์ของประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการบริหารคุ้มครองเขตป่าสงวนแห่งชาติ คือ 1) การมอบสิทธิในการนำใช้ที่ดินดั้งเดิมตามประเพณีบริเวณรอบป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่รับผิดชอบของชาวบ้านอย่างชัดเจน 2) รูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างโปร่งใสและเป็นธรรม 3) การช่วยเหลือในการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ให้กับประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าสงวนแห่งชาติ 4) การเข้าร่วมอนุรักษ์

และการคุ้มครองเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเก็บกู้เครื่องป่าของตง 5) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นบ้านหรือการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและ 6) การจ่ายเงินและการให้วัสดุ อุปกรณ์หรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนั้นขั้นตอนการคุ้มครองเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแบบมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินการบริหารคุ้มครองแบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งเขตย่อยแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานประเพณี ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบการบริหารการคุ้มครอง ขั้นตอนที่ 4 ข้อตกลงและร่วมแผนการการคุ้มครองแบบมีส่วนร่วมและขั้นตอนที่ 5 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญสืบ อ่องต้ว (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา น้ำตกผาเสื่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชน อำนวยพร ชลดำรงกุล (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านยางโทน อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการอนุรักษ์ป่าไม้ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) การศึกษา และ 4) ด้านพฤติกรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐวรรณ สุนทรวิทธิโชติ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามัคคี : ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า 1. ปัจจัยที่ผลต่อการอนุรักษ์ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) การศึกษา 4) สถานภาพสมรส 4) อาชีพและส่วน 2. ปัจจัยด้านพฤติกรรมของประชาชน คือ 1) การมีจิตสำนึก 2) การบำรุงรักษา และ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนและสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมชาย โพธิ์ตระกูล (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการอนุรักษ์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่สังกัด ปัจจัยด้านนโยบาย คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ลักษณะหน่วยงาน ปฏิบัติ การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ปัจจัยการบริหารจัดการภายในองค์กร ได้แก่ คน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ การจัดการ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยการบริหารจัดการภายนอก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสนับสนุนของหน่วยงานอื่น ด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ด้านผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมือง และพบว่า

ปัจจัยส่วนบุคคล 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวม 5 ปัจจัย

3. สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสำรวจป่าและลาดตระเวนป่า มี 5 กิจกรรมหลักและ 25 กิจกรรมรอง ด้านการฟื้นฟูป่าและปลูกป่า มี 5 กิจกรรมหลักและ 21 กิจกรรมรอง ด้านการป้องกันไฟไหม้ป่า มี 4 กิจกรรมหลักและ 17 กิจกรรมรอง ด้านการวางแผนจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน มี 5 กิจกรรมหลักและ 21 กิจกรรมรอง ด้านการปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต มี 3 กิจกรรมหลักและ 10 กิจกรรมรอง ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ และการระดมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทำให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพล จันทราบัตน์, (2550); รัตนา บุญมัธยะ, (2550); เทิดชาย ชวช่วยบำรุง, (2552); วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์, (2552); วรรณศิลป์ พีรพันธุ์, (2553); ญริปัญญา เกิดศรี, (2553); มณฑล เอกอศุศลพันธ์, (2553); จินตวีร์ เกษมสุข, (2554); พระมหาประกาศิต สิริเมธ (2556); อับดุลคอเล็ด เจะแต, (2557); Agbayani, (1974); WHO, (1978); Cohen & Upoff, (1980); White (1982) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบด้วย 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมดำเนินการ 3) ร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) ร่วมติดตามและประเมินผล

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

4.1 ด้านการสำรวจป่าและลาดตระเวนป่า คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสำรวจป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อและการลาดตระเวนแบบยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสำรวจป่าและการลาดตระเวน 3) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูล (ICT) ขึ้นบ้านในการสำรวจป่าและลาดตระเวน 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แล 5) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1) การจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การฝึกอบรมฐานข้อมูล (ICT) ภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 3) การวิเคราะห์หลักสูตร

การฝึกอบรมให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และ 4) การฝึกอบรมการลาดตระเวนของ
ภาครัฐภาคประชาชนและภาคเอกชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

4.2 ด้านการฟื้นฟูป่าและปลูกป่า คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม
ในการฟื้นฟูและปลูกป่าอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่
การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า 3) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเพาะพันธุ์กล้าไม้
ชุมชนและ 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
5) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปลูกป่าทดแทน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1) การปลูกต้นไม้ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ป่าถูกทำลาย
หรือเสื่อมโทรมเช่น ไม้กฤษณา และไม้พยุง 2) การศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาพันธุ์ไม้ให้
ความเหมาะสมในการปลูกแต่ละพื้นที่ 3) การสร้างขวัญกำลังใจ และ 4) การฟื้นฟูป่าและ
การปลูกป่า เช่น เงินปันผล โบนัสและเหรียญกล้าหาญ

4.3 ด้านการป้องกันไฟไหม้ป่า คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม
ในการป้องกันไฟไหม้ป่า 2) ส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันไฟไหม้ป่า 3) ส่งเสริม
และพัฒนาการจัดทำคู่มือการป้องกันไฟไหม้ป่า และ 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม
ในการติดตาม ควบคุมการป้องกันไฟป่าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ประกอบด้วย 1) การสร้างป้อมยามในการเฝ้าระวังการป้องกันไฟป่า 2) การสร้างความ
ตระหนักในการหวงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติ และ 3) การสร้างแนวกันป้องกันไฟป่า

4.4 ด้านการวางแผนจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุน
การมีส่วนร่วมในการจัดสรรนำใช้ป่าไม้อย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์เขตป่า 3) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนบ้าน
เพื่อจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน 4) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดสรร
ทรัพยากรธรรมชาติในเขตคุ้มครองป่าสงวน และ 5) ส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วม
ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ประกอบด้วย
การสำรวจพื้นที่การจัดสรรในเขตคุ้มครองอย่างชัดเจน

4.5 ด้านการปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต คือ 1) ส่งเสริม สนับสนุน
การมีส่วนร่วมในการปักเขตแดนและป้ายขอบเขต 2) ส่งเสริม สนับสนุนการติดตาม
ตรวจสอบปักขอบเขตแดนและป้ายป่าสงวน และ 3) ส่งเสริม สนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ
การปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ประกอบด้วย 1) การวางแผนดำเนินการปักเขตแดนอย่างต่อเนื่อง และ 2) การจัดสรร

งบประมาณจัดซื้อเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการที่มีระเบียบแบบแผนและมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลซึ่งส่งเสริมให้องค์กรสามารถใช้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ได้ กระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมได้ องค์กรจะต้องสามารถแปลงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่มีความเป็นนามธรรมไปสู่เป้าหมายความสำเร็จในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมโดยผ่านการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมเป้าหมายที่สำคัญเหล่านี้มีการจัดสรรทรัพยากร เพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ มีการปรับปรุงกิจกรรมทางการบริหารรวมทั้งกิจกรรมสนับสนุนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ โดยผู้บริหารทุกระดับและบุคลากรทุกคนจะต้องมีความมุ่งมั่นและมีพันธะผูกพันต่อกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549, หน้า 55) และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ก็คือ ผู้บริหารส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจและมีความชัดเจนในเรื่องของการวางแผนกลยุทธ์มากกว่าการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ เพราะสิ่งที่ผู้บริหารเรียนรู้ มาทั้งในประสบการณ์ทางการเรียน และประสบการณ์ทางการทำงานจะเป็นการศึกษาในเรื่องของการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นหัวข้อที่มีการสอนโดยตรงอย่างชัดเจนทั้งทางด้านวิชาการและการปฏิบัติ ในขณะที่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะมีการสอนในชั้นเรียนน้อยมากผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความรู้ทางการบริหารหลายอย่างที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบแยกส่วน เช่น การบริหารการตลาด การบริหารการเงิน การบริหารทรัพยากรทางการแพทย์ การบริหารความเสี่ยง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งในการเรียนการสอนในชั้นเรียนผู้บริหารจะถูกสอนให้มีความรู้ ในสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนๆ จำเป็นต้องอาศัยทักษะความสามารถส่วนตัวของผู้บริหารในการบูรณาการศาสตร์เหล่านี้เข้ามารวมกันเพื่อช่วยให้สามารถผลักดันกลยุทธ์ขององค์กรไปสู่ความสำเร็จในทางปฏิบัติได้ ความสามารถในการบูรณาการเหล่านี้เป็นทักษะความสามารถส่วนตัวของผู้บริหารซึ่งไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้นขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ ขั้นตอนการติดตามการประเมินผล และขั้นตอนที่ 4 ตัวชี้วัดผลลัพธ์

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้ ควรมีการนำไปเป็นฐานข้อมูลระดับนโยบายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยและภาคเอกชน เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในครั้งต่อไป

1.2 แผนกกิจกรรมและป่าไม้และแผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แขวงคำม่วน ควรนำข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน การสำรวจป่าและการลาดตระเวน ประกอบด้วย 1) การจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การฝึกอบรมฐานข้อมูล (ICT) ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 3) การวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และ 4) การฝึกอบรมการลาดตระเวนของภาครัฐภาคประชาชนและภาคเอกชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า ประกอบด้วย 1) การปลูกต้นไม้ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ป่าถูกทำลายหรือเสื่อมโทรมเช่น ไม้กฤษณา และไม้พยอม 2) การศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาพันธุ์ไม้ให้มีความเหมาะสมในการปลูกแต่ละพื้นที่ 3) การสร้างขวัญกำลังใจ และ 4) การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่า เช่น เงินปันผล โบนัสของและเหรียญกล้าหาญ การป้องกันไฟไหม้ป่า ประกอบด้วย 1) การสร้างป้อมยามในการเฝ้าระวัง การป้องกันไฟไหม้ป่า 2) การสร้างความตระหนักในการหวงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติ และ 3) การสร้างแนวกันป้องกันไฟไหม้ป่า การวางแผนจัดสรรและนำใช้ป่าสงวน ประกอบด้วย การสำรวจพื้นที่การจัดสรรในเขตคุ้มครองอย่างชัดเจน และการปักขอบเขตแดนและป้ายขอบเขต ประกอบด้วย 1) การวางแผนดำเนินการปักเขตแดนอย่างต่อเนื่อง และ 2) การจัดสรรงบประมาณจัดซื้อเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการประเมินผลการนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ
เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.3 ควรมีการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ป่าสงวนแห่งชาติ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวชะพา แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร